

Аңлатма язуы

Имтиханны билетлар ярдәмендә тапшыру иң отышлы һәм киң таралган форма буларак билгеле. Татар мәктәпләрендә татар әдәбиятыннан имтиханны традицион формада уздыру өчен үрнәк билетлар “Татар урта мәктәпләре өчен альтернатив әдәбият программалары”на (К.: Мәгариф, 2010), “Татар әдәбиятыннан гомуми белем бирүнең вакытлыча дәүләт стандартларына”(Казан, 2008) нигезләнеп төзелде. Имтихан билетлары, нигездә, 7, 8, 9 нчы сыйныф материалларына таянып төзелде, аерым очракларда алдагы сыйныфта үтелгәннәргә дә мөрәҗғәгать ителде. Шул критерийлар нигезендә сораулыklar төзүнең билгеле бер системасы эшләнде. Имтихан билетларында беренче сораулар аерым бер жанрларга, әдәби чорга хронологик бәя бирүне алга куя һәм укучыдан күрсәтелгән вакыт аралыгында әдәбиятның төп сыйфатларын, үсеш-үзгәреш закончалыкларын, үзенчәлекләрен аерып чыгаруны, тулы җаваплар бирүне таләп итә. Икенче сорау тәкъдим ителгән әсәргә анализ ясауга йөз тотә һәм укучының әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып алуын, әдәби әсәрнең темасын, идеясен, автор күтәргән проблемаларны дәрәҗә билгели алуын, геройга характеристика бирү мөмкинлеген тикшерү максатын алга куя. Моннан тыш сораулар укучының әдәбиятны, әсәрне аңлау дәрәҗәсен генә түгел, аңа шәхси мөнәсәбәт белдерү, логик фикерләү дәрәҗәсен, ижади мөмкинлекләрен, эрудициясен дә ачыкларга мөмкинлек бирә.

Имтихан барышында укучыга әзерлек өчен 40 минут вакыт бирү күздә тотыла.

Укучының җавабын билгеләүгә күрсәтмәләр

Имтиханда укучының җавабын билгеләү барышында түбәндәге критерийлар исәпкә алынырга тиеш:

- укучының сорауны аңлап, төгәл җавап бирүе;
- әсәрне анализлау яки чорга характеристика бирү барышында әдәби-

теоретик төшенчэлэр аңлап, урынлы куллануы;

-жавабын мисаллар ярдәмендә ныгытуы, соралган әсәрне (әсәрләр)

житәрлек күләмдә файдалануы (цитататалар китерү, әсәрләргә

сылтамалар бирү һ.б.);

-жавапның нигезле, дәлилленгән булуы;

- жавапның логик яктан эзлекле булуы, укучының үз фикерләрен үзара

бәйләнештә бирүе, төгәл житкерә алуы;

- өзекләрне сәнгатьле сөйли алуы;

-жавапның әдәби сөйләм нормаларына туры килүе.

Әгәр укучы билет сорауларына дәрәс, төгәл җавап биргән һәм җавап алдагы критерийларга туры килгән очракта «5»ле билгесе куела.

Әгәр укучы билетның ике соравына төгәл җавап булмаган яки алда күрсәтелгән теге яки бу критерий үтәлмәгән очракта «4»ле билгесе куела

. Әгәр укучы билетның бер соравына җавап биреп, икесенә өстән-өстән җавап биреп тә, алда күрсәтелгән төп таләпләр үтәлмәгән очракта «3»ле билгесе куела.